

Milan I. Marković

USTAVNOPRAVNI ESEJI, CID-Podgorica, 2017., str. 346

Knjiga „Ustavnopravni eseji“ prof. Milana I. Markovića, objavljena 2017. godine, u izdanju CID-Podgorica, i ukupno ima 346 stranica. Predstavlja zbirku eseja koje je autor napisao u razdoblju od 2003. do 2017. Uglavnom se obrađuju teme iz područja ustavnog prava, iako ima nekoliko eseja koji zalaze i u područje upravnog prava. Međutim, to, prema riječima samog autora, ni na koji način ne utječe na ostvarenje ove zbirke kao homogene i kompaktne cjeline jer ustavno i upravno pravo doista su najtješnje povezani. Na početku knjige nalaze se uvodna riječ autora (str. 7-8) i predgovor prof. Cirila Ribičića (str. 9-12), nakon čega slijede eseji (34 ukupno) u kojima se, kako smo već naveli, obrađuju razne teme iz ustavnog prava uz navedene iznimke eseja upravnopravne tematike (str. 13-342). Na samom kraju knjige nalazi se autorov životopis (str. 34) te Sadržaj (str. 345-346).

U esejima okupljenima u ovoj zbirci autor najprije svoju pozornost posvećuje realizaciji i ostvarenju ustavnodemokratskog poretka i vladavine u Crnoj Gori koja je svoj ustavnodemokratski put nakon burnih 90-ih godina prošlog stoljeća počela prvotno u zajedničkoj državi, a potom i kao samostalna država. Naravno, od najveće važnosti bilo je ostvarenje načela samostalnosti sudstva koje predstavlja zaglavni kamen vladavine prava. Nesumnjivo od velike je važnosti bilo uspostaviti učinkovitu zaštitu prava i sloboda pojedinaca na nacionalnoj razini o čemu autor u svojim esejima isto tako piše. Primjerice, autor piše o pravu na učinkovit pravni lijek, pravično suđenje u razumnom roku, obrazovanje, slobodu okupljanja i udruživanja. Sve ovo, podrazumijeva se, nije moguće ostvariti bez sudaca koji će biti slobodni i neovisni u svom djelovanju.

Nadalje, možda i najveći broj eseja posvećen je instituciji Ustavnog suda Crne Gore čiji je autor bio predsjednik u razdoblju od 2007. – 2013. g. U svojim djelima autor se ne ograničava samo na nacionalnu perspektivu i trenutno stanje i uređenje koje imamo danas. Naprotiv, autor daje široki pregled ove institucije u cjelini. Tako piše o povijesnim korijenima sudstva općenito u Crnoj Gori, ali donosi nam i crtice iz dosadašnje povijesti Ustavnog suda posebno. Nadalje, daje čitatelju na uvid ne samo normativno određene Ustavnog suda u Crnoj Gori nego obrađuje teorijsku i praktičnu stranu ustavnog sudstva općenito. Autor, nadalje, ističe ulogu i značaj Ustavnog suda u postupku izgradnje vladavine prava i sustava podjele vlasti te zaštite prava i slobode pojedinaca, posebice u postupcima pokrenutima pred ovim sudom po ustavnoj žalbi. Isto tako, autor donosi i komparativni pogled na ovu instituciju, a posebno glede uloge koju ima u postupku odlučivanja o suglasnosti zakona s međunarodnim ugovorima.

Upravo međunarodno-pravna dimenzija zauzima iduće značajno mjesto u temama koje se obrađuju u ovoj knjizi. Naravno, pozornost je usmjerena na europski kontinent s obzirom na članstvo Crne gore u Vijeću Europe te na njezine napore u

postupku pridruživanja Europskoj uniji. Na svome dosadašnjem europskom putu Crna Gora učinila je nesumnjivo mnogo, a to je imalo odraz i na njezino ustavno uređenje koje se nužno mora prilagoditi europskim standardima i okvirima. To se nedvojbeno odnosi i na sam Ustavni sud koji mora pronaći način djelovanja unutar pravnog sustava koji je uvelike pod utjecajem pravne stečevine EU-a. Drugo važno pitanje jest svakako sustav zaštite prava i sloboda pojedinaca koji je uspostavljen Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. g. Stoga autor pozornost posvećuje i judikaturi Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu koji stoji na samom vrhu tog sustava zaštite uspostavljenog navedenom konvencijom. Nacionalni sudovi, uključujući i ustavne sudove država članica Vijeća Europe, itekako moraju voditi računa o judikaturi i presudama ovoga suda kada je u pitanju pružanje zaštite prava i temeljnih sloboda zajamčenih konvencijom.

Na kraju možemo zaključiti kako navedena knjiga zasigurno zauzima vrijedan naslov u literaturi posvećenoj ustavnom pravu i razvoju konstitucionalizma na području ne samo Crne Gore nego i cijele regije. U njoj su obrađene najvažnije teme i problemi s kojima se susreću sve zemlje jugoistočne Europe na svome putu prema obitelji ustavno-demokratskih država koje gaje najviše vrijednosti ustavne demokracije i vladavine prava. Svakako, taj je put dug i pun izazova, ali itekako ga je moguće prijeći, a naslovi poput ovoga predstavljaju dragocjene znakove koji olakšavaju sanalaženje na tome putu.

Vedran Zlatić, asistent